

МАТЕРІАЛИ ДО АРХЕОЛОГІЧНОЇ КАРТИ

В. І. БІДЗІЛЯ

СКАРБ БРОНЗОВИХ БРАСЛЕТІВ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ

В 1923 р. в с. Клячаново, Мукачівського району, Закарпатської області, на горі Обуч виноградарем Іштваном Чомаром був випадково відкритий скарб бронзових браслетів (рис. 1). Вони виявлені на глибині 0,6 м від сучасної поверхні в жовтому материковому лесі, де лежали один на одному. Інших речей поблизу знайдено не було.

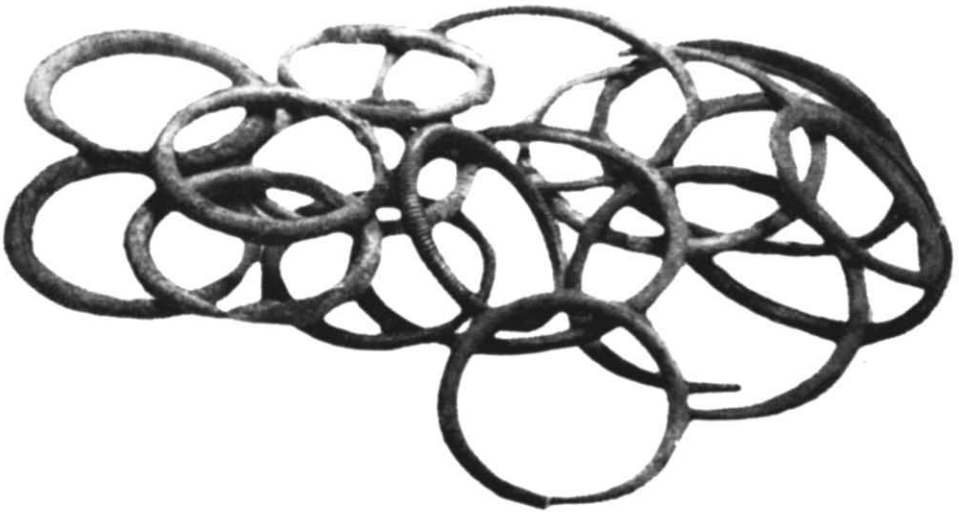

Рис. 1. Скарб бронзових браслетів.

Скарб складається з шести ножних і чотирнадцяти ручних браслетів¹. Збереженість їх добра. Браслети покриті тонким рівним шаром окису бронзи, що запобігало їх дальшому руйнуванню. На зовнішній поверхні деяких браслетів помітні сліди від дотику іншого браслета, в цих місцях окис більш інтенсивний. Проте ці незначні дефекти не псують зовнішнього вигляду й орнаментальних мотивів браслетів.

Ножні браслети дуже сталого, витриманого типу, мають форму кола із середнім діаметром 11,5 см (рис. 2, 1). Кінці їх сплющені і загострені, трохи заходять один за одиний. Джгут браслета в середній частині трохи потовщений. Браслети виготовлені технікою лиття

¹ В 1962 р. автору було передано шість браслетів скарбу, а в 1964 р.— ще дванадцять. За свідченням І. Чомара, два ручних браслети, прикрашені поперечними насічками, ним утрачено.

з наступною проковкою всього джгута. Сліди проковки особливо виразні на тонких кінцях. В перетині джгути браслетів мають не цілком чітко виражену прямокутну форму.

Ручні браслети мають досить масивний джгут круглої в перекрої форми, який поступово тоншає до кінців. Останні закінчуються рівним поперечним зрізом і майже впритул підходять один до одного (рис. 2, 2—5). Середній діаметр браслетів — 7,5 см. Будучи в цілому однотипними, за характером орнаменту вони поділяються на такі групи²:

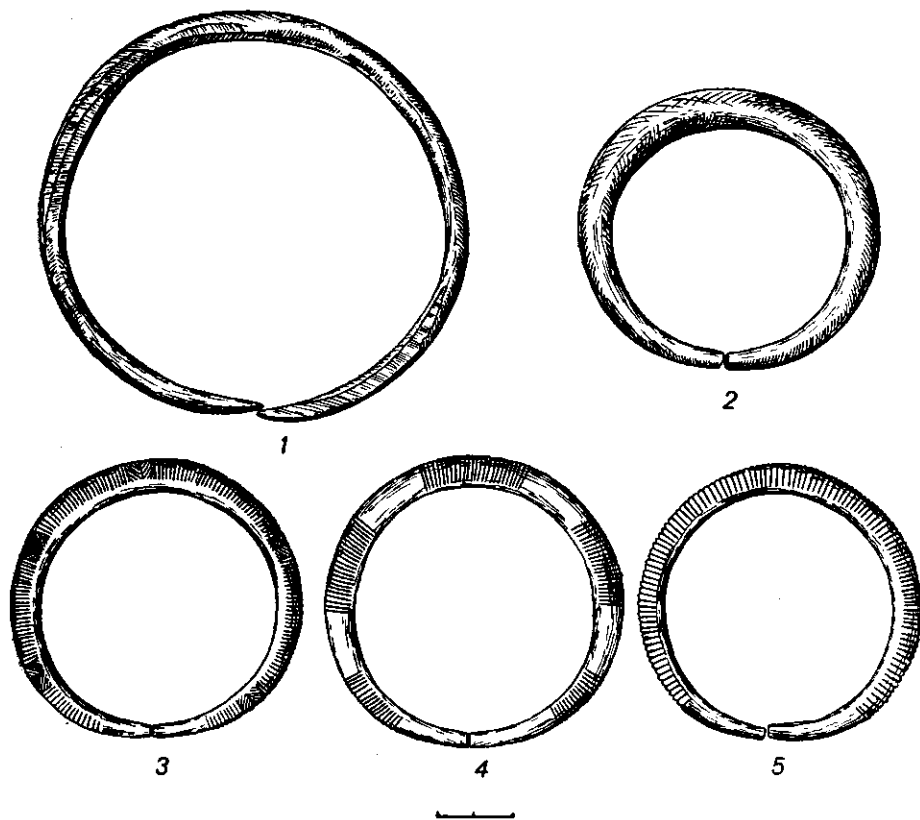

Рис. 2. Основні типи браслетів.

1. Чотири браслети з гладкою поверхнею без слідів орнаменту з щільно примикаючими один до одного кінцями. Три з них абсолютно співпадають між собою і, очевидно, виготовлені в одній ливарній формі. Четвертий відрізняється більш масивним джгутом (рис. 2, 2).

2. Чотири браслети прикрашені поперечними заглибленими насічками (рис. 2, 5). Два з них мають між насічками по чотири гладких поля шириною по 2 см кожне (рис. 2, 4). На двох інших браслетах насічки густіші й менш заглиблені, між ними розміщено шість гладких полів шириною по 1 см. Останні два браслети відзначаються більш старанним виготовленням. В усіх чотирьох — кінці не орнаментовані.

3. Два браслети густо покриті заглибленими поперечними лініями, між якими симетрично розміщено шість полів. Кожне поле прикрашене рельєфним ялинковим орнаментом поперек джгута (рис. 2, 3).

4. Два браслети аналогічні вищеописаним, але прикрашені суцільними і досить грубими поперечними заглибинами, що покривають ззовні весь джгут, за винятком самих кінців (рис. 2, 5).

² В типологію не включено два утрачених браслети.

Клячанівський скарб в типологічному відношенні слід віднести до значно поширених семиградських браслетів доби пізньої бронзи. На території Закарпатської України подібні знахідки зустрічаються часто. К. В. Бернякович у зведеній праці, присвяченій знахідкам доби пізньої бронзи в Закарпатті, відносить аналогічні браслети до самого кінця епохи бронзи³.

Таким же часом датується і скарб з аналогічними браслетами, що походять з с. Білки⁴. Спільність форм і орнаментальних мотивів, які до деталей співпадають з названими аналогіями, дозволяють віднести Клячанівський скарб також до кінця доби бронзи.

В. И. БИДЗИЛЯ

КЛАД БРОНЗОВЫХ БРАСЛЕТОВ ИЗ ЗАКАРПАТЬЯ

Резюме

В 1923 г. при земляных работах у с. Клячаново, Мукачевского района, Закарпатской области, было найдено 20 бронзовых браслетов. Из них шесть ножных и четырнадцать ручных. Ножные браслеты гладкостенные, а ручные украшены поперечным рифлением и елочным орнаментом.

В типологическом отношении все браслеты относятся к семиградским типам эпохи поздней бронзы.

³ К. Bernjakovic, Bronzezeitliche Hortfunde vom rechten Ufergebiet des oberen Theisstales (Karpatoukraine USSR), SIA, VIII—2, 1960, стор. 325—392.

⁴ Ф. М. Потушняк, Бронзовий скарб з с. Білки, Археологія, т. IX, К., 1954, стор. 142—144.